

61993J0484

Domstolens dom den 14 november 1995. - Peter Svensson och Lena Gustavsson mot Ministre du Logement et de l'Urbanisme. - Begäran om förhandsavgörande: Conseil d'Etat - Storhertigdömet Luxemburg. - Fri rörlighet för kapital - Frihet att tillhandahålla tjänster - Räntebidrag för byggån - Lån upptaget i ett kreditinstitut som inte har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstat som skall bevilja bidraget. - Mål C-484/93.

Rättsfallssamling 1995 s. I-03955

Sammanfattning

Parter

Domsål

Beslut om rättegångskostnader

Domsut

Nyckelord

1 Fri rörlighet för kapital - Restriktioner - Ordning för bostadsbidrag som gör beviljande av räntebidrag till låntagare beroende av att lånet upptagits i ett kreditinstitut som är etablerat inom det nationella territoriet - Otillåtlighet

(EG-fördraget, artikel 67)

2 Frihet att tillhandahålla tjänster - Restriktioner - Ordning för bostadsbidrag som gör beviljande av räntebidrag till låntagare beroende av att lånet upptagits i ett kreditinstitut som är etablerat inom det nationella territoriet - Befogat med hänsyn till allmänintresset eller behovet av att säkerställa kongruens i skattesystemet - Föreligger inte

(EG-fördraget, artiklarna 56 och 59)

Sammanfattning

3 Artikel 67 i fördraget utgör hinder för en medlemsstat att som villkor för beviljande av en social förmån i form av bostadsbidrag, närmare bestämt ett räntebidrag, kräva att de lån som skall finansiera uppförandet, förvärvet eller förbättringen av den subventionerade bostaden har upptagits i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstaten, vilket förutsätter att det är etablerat där.

Detta villkor är nämligen av sådant slag att det kan förmå låntagare att avstå från att vända sig till banker som är etablerade i en annan medlemsstat, och utgör därigenom ett hinder för

kapitalrörelser i form av banklån.

4 Artikel 59 i fördraget utgör hinder för en medlemsstat att som villkor för beviljande av en social förmån i form av bostadsbidrag, närmare bestämt ett räntebidrag, kräva att de lån som skall finansiera uppförandet, förvärvet eller förbättringen av den subventionerade bostaden har upptagits i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstaten, vilket förutsätter att det är etablerat där.

Då bankers beviljande av bygglån utgör tillhandahållande av tjänster skapar detta villkor nämligen en sådan diskriminering av tillhandahållare av tjänster som är etablerade i andra medlemsstater som är förbjuden enligt denna artikel. Diskrimineringen kan inte rättfärdigas vare sig med hänvisning till något av undantagen i artikel 56 i fördraget, eftersom denna artikel endast kan åberopas för att fullfölja målsättningar av ekonomisk art, eller med hänvisning till behovet av att säkerställa kongruensen i det nationella skattesystemet, eftersom det i detta fall saknas ett direkt samband mellan beviljandet av räntebidrag till låntagarna och den finansiering därav som sker genom att skatt uttas på finansinstitutens vinster.

Parter

I mål C-484/93,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget från Conseil d'État du Luxembourg att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Peter Svensson,

Lena Gustavsson

och

Ministre du Logement et de l'Urbanisme

angående tolkningen av artiklarna 67 och 71 i EG-fördraget,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av G.C. Rodríguez Iglesias, ordförande, D.A.O. Edward och G. Hirsch, avdelningsordförande, samt G.F. Mancini, F.A. Schockweiler, J.C. Moitinho de Almeida (referent), C. Gulmann, J.L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm och L. Sevón, domare,

generaladvokat: M.B. Elmer,

justitiesekreterare: D. Louterman-Hubeau, avdelningsdirektör,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- sökandena i målet vid den nationella domstolen, genom Fernand Entringer, advokat i Luxemburg,

- den grekiska regeringen, genom Panagiotis Kamarineas, juridisk rådgivare vid statens juridiska råd, och Christina Sitara, juridiskt ombud vid statens juridiska råd, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom Marie-José Jonczy, juridisk rådgivare, och Hélène Michard, vid rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att sökandena, företrädna av Fernand Entringer, den luxemburgska regeringen, företrädd av A. Rodesch, advokat i Luxemburg, den grekiska regeringen, företrädd av Panagiotis Kamarineas, och kommissionen, företrädd av Marie-José Jonczy och Hélène Michard, har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 14 mars 1995,

och efter att den 17 maj 1995 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

Domskäl

1 Conseil d'État du Luxembourg har genom beslut av den 28 december 1993, som inkommit till domstolen den 30 december samma år, med stöd av artikel 177 i EG-fördraget begärt förhandsavgörande beträffande tolkningen av bestämmelserna i detta fördrag, särskilt artiklarna 67 och 71.

2 Denna fråga har uppkommit i en tvist mellan makarna Svensson och Gustavsson, som är bosatta i Luxemburg, och Ministre du Logement et de l'Urbanisme. Ministre du Logement et de l'Urbanisme avslog i beslut av den 5 november 1992 makarnas ansökan om räntebidrag för barn som stod under deras vårdnad. Ansökan rörde ett lån för uppförande av ett bostadshus i Bérelange. Lånet hade upptagits i Comptoir d'Escompte de Belgique SA som var etablerat och hade sitt säte i Liège (Belgien).

3 Avslaget grundades på artikel 1 tredje punkten i storhertigdömetts förordning av den 17 juni 1991 vilken reglerar förmånen av räntebidrag för uppförande, förvärv eller förbättring av en bostad. Enligt den föreskriften kan endast de personer beviljas räntebidrag som upptagit ett lån i ett kreditinstitut med tillstånd att bedriva verksamhet i Luxemburg. Detta villkor uppfylldes inte av Comptoir d'Escompte de Belgique.

4 Conseil d'État du Luxembourg som handlägger överklagandet av detta beslut, och som konstaterat att storhertigdömetts förordning inte går utöver gränserna för den befogenhet som ges i lag, har beslutat att förklara målet vilande och begära förhandsavgörande av domstolen beträffande följande fråga:

"Utgör Romfördraget, särskilt artiklarna 67 och 71, hinder för en medlemsstat att som villkor för beviljande av en social förmån i form av bostadsbidrag, närmare bestämt ett räntebidrag, kräva att de lån som skall finansiera uppförandet, förvärvet eller förbättringen av den subventionerade bostaden har upptagits i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstaten?"

5 I enlighet med domstolens praxis (se särskilt dom av den 11 november 1981, Casati, 203/80, Rec. s. 2595, punkterna 8-13) medför inte artikel 67.1 i fördraget att restriktionerna för kapitalrörelser avskaffas efter övergångstiden, utan det sker till följd av direktiv som rådet utfärdat

på grundval av artikel 69.

6 Det bör i detta hänseende erinras om att restriktionerna för kapitalrörelser har avskaffats genom rådets direktiv 88/361/EEG av den 24 juni 1988 för genomförandet av artikel 67 i fördraget (EGT nr L 178, s. 5) som antagits på grundval av artiklarna 69 och 70.1 och som var i kraft vid tiden för händelserna i målet. Artikel 1 i detta direktiv har följande lydelse:

"I den mån annat inte föreskrivs i det följande skall medlemsstaterna avskaffa restriktioner för kapitalrörelser mellan personer bosatta i medlemsstaterna. För att underlätta tillämpning av detta direktiv skall kapitalrörelser klassificeras i enlighet med nomenklaturen i bilaga 1."

7 I punkt VII i denna bilaga nämns kortfristiga, medelfristiga och långfristiga finansiella lån och krediter. Härav följer att kapitalrörelser som tillhör dessa transaktioner redan har liberaliserats.

8 Det bör därför prövas om en reglering som den förevarande utgör ett hinder för de sålunda liberaliserade kapitalrörelserna.

9 I detta hänseende finns det anledning att erinra om att räntebidrag enligt den ovan angivna artikel 1 i storhertigdömet förordning bara kan beviljas om personerna uppfyller vissa villkor. Bland annat skall det visas "att de har upptagit ett lån i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i Storhertigdömet Luxemburg eller i en pensionskassa som omfattas av systemet för social trygghet i avsikt att uppföra, förvärva eller förbättra en bostad som är belägen inom Storhertigdömet Luxemburg och som faktiskt och varaktigt används eller skall användas av sökanden". Enligt den luxemburgska regeringens svar på en fråga som domstolen ställt måste en bank ha grundats eller etablerats i Luxemburg genom dotterbolag eller filial för att erhålla tillstånd att bedriva verksamhet.

10 Bestämmelser som innebär att en bank måste vara etablerad i en medlemsstat för att där bosatta låntagare skall kunna erhålla räntebidrag, som staten beviljar av allmänna medel, är till sin karaktär sådana att de kan förmå de berörda personerna att avstå från att vända sig till banker som är etablerade i en annan medlemsstat, och utgör därigenom ett hinder för kapitalrörelser i form av banklån.

11 Det bör dessutom erinras om att med stöd av artikel 61.2 i fördraget "[l]iberaliseringen av de bank- och försäkringstjänster som är förbundna med kapitalrörelser skall genomföras parallellt med den gradvisa liberaliseringen av rörligheten för kapital." Eftersom sådana transaktioner som bankers beviljande av bygglån utgör tjänster, i den mening som avses i artikel 59 i fördraget, finns det även anledning att bedöma om den reglering som den nationella domstolen åsyftar är förenlig med fördragets bestämmelser om friheten att tillhandahålla tjänster.

12 Det kan för det första konstateras att en reglering som ställer som villkor för beviljande av räntebidrag att lånen upptagits i ett institut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den ifrågavarande medlemsstaten även utgör en sådan diskriminering av kreditinstitut som är etablerade i andra medlemsstater som är förbjuden enligt artikel 59 första stycket i fördraget.

13 Härfter bör det prövas om en sådan reglering ändå kan vara tillåten med hänsyn till fördragets bestämmelser. I detta hänseende påpekar den luxemburgska regeringen, som stöds av den grekiska regeringen, att det aktuella kravet ingår i en politik med sociala syften som har betydande finansiella och ekonomiska återverkningar. För enbart år 1994 uppgick således bidragsbeloppet i statens budget till 1 410 236 417 BFR, det vill säga till nästan en procent av den totala budgeten. Storhertigdömet Luxemburg får tillbaka en stor del av de medel som utbetalats för räntebidrag, ungefär hälften, genom skatt på finansinstitutens vinster, vilket gör det möjligt att fortsätta att föra en socialpolitik som omfattar bostadsbidrag samt anslå betydande belopp till en särskild fond för bostäder. Härav följer att bidragspolitiken för bostäder inte skulle kunna föras utan den ifrågavarande regleringen, eller åtminstone inte ha samma omfattning som den nuvarande. Den

aktuella regleringen är därför förenlig med artikel 59.1 i fördraget.

14 Detta resonemang kan inte vinna bifall.

15 Som har framhållits i punkt 12 innebär den ifrågavarande regleringen en diskriminering på grund av etablering. En sådan diskriminering kan bara rättfärdigas av sådana till allmänintresset hänförliga skäl som nämns i artikel 56.1 i fördraget, till vilken det hänvisas i artikel 66, och bland vilka det inte återfinns målsättningar av ekonomisk art (se särskilt dom av den 25 juli 1991, *Collectieve Antennevoorziening Gouda m.fl.*, C-288/89, Rec. s. I-4007, punkt 11).

16 Förvisso har domstolen i domar av den 28 januari 1992, *Bachmann* (C-204/90, Rec. s. I-249) och *kommissionen mot Belgien* (C-300/90, Rec. s. I-305), ansett att nödvändigheten av att säkerställa kongruensen i en skatterättslig ordning kan rättfärdiga en reglering som begränsar såväl den fria rörligheten för arbetstagare som det fria tillhandahållandet av tjänster.

17 Så är dock inte fallet i detta mål.

18 Medan det i de ovan nämnda målen fanns ett direkt samband mellan avdrag för avgifter och beskattning av de belopp som försäkringsgivarna var skyldiga att utge enligt försäkringsavtal mot ålderdom och dödsfall - ett samband som behövde bevaras för att säkra kongruensen i den ifrågavarande skatterättsliga ordningen - saknas i detta fall ett direkt samband mellan beviljandet av räntebidrag till låntagarna och den finansiering därav som sker genom skatt på finansinstitutens vinster.

19 Den nationella domstolens fråga bör därför besvaras med att artiklarna 59 och 67 i fördraget utgör hinder för en medlemsstat att som villkor för beviljande av en social förmån i form av bostadsbidrag, närmare bestämt ett räntebidrag, kräva att de lån som skall finansiera uppförandet, förvärvet eller förbättringen av den subventionerade bostaden har upptagits i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstaten, vilket förutsätter att det är etablerat där.

Beslut om rättegångskostnader

Rättegångskostnader

20 De kostnader som har förorsakats de luxemburgska och grekiska regeringarna samt Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Domslut

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående den fråga som genom beslut av den 28 december 1993 förts vidare av Conseil d'État du Luxembourg - följande dom:

Artiklarna 59 och 67 i EG-fördraget utgör hinder för en medlemsstat att som villkor för beviljande av en social förmån i form av bostadsbidrag, närmare bestämt ett räntebidrag, kräva att de lån som skall finansiera uppförandet, förvärvet eller förbättringen av den subventionerade bostaden har upptagits i ett kreditinstitut som har tillstånd att bedriva verksamhet i den medlemsstaten, vilket

förutsätter att det är etablerat där.